

en publikaj mezlernejoj en la urbo Novjorko. La klerig-eduka valoro de lernado de konstruita lingvo kiel enkonduko por instruado de fremdlingvo estis priskribita en la artikolo de H.S. Eaton, publikigita en majo 1938 en *Modern Language Journal*. Laŭplane („Plan for obtaining agreement”) okazis naŭ konferencoj por pridiskuti kaj subteni la starigon kaj akcepton de la lingvo proponota de IALA. La ĉefa tasko en tiu tempo estis kompara esploro de karakterizaĵoj de la elektitaj ses etnaj kaj ses artefaritaj lingvoj. La esploro kaj eksperimentado koncernis ambaŭ ĉefajn direktojn de lingvoplanado, nome la naturalisman surbaze de tradiciaj etnolingvaj modeloj, kaj la skemisman, preferantan regulecon, kiel ekz. Esperanto. Por venontaj tri jaroj estis planata kreado de vortaro kun 20 000 radikoj, maksimume plenumantaj la postulon de internacieco, kaj de konforma gramatiko.

Krom lingvistika laboro, oni okupiĝis per sociolingvistikaj faktoroj de venonta enkonduko de internacia lingvo, kun respekto de sociaj kriterioj, rilatoj de internaciaj organizaĵoj kaj la valoro de konstruita lingvo por diversaj specialistoj. La jara raporto el 1938 mencias malboniĝon de la politika situacio en Eŭropo, tial estis rekomendite translokiĝi ĉiujn aktivecojn al Usono. Ekde 1939 IALA laboris en Novjorko sub la gvido de E.C. Stillman.

13.5. La kvara periodo – IALA en Novjorko 1939–1947

La vortara laboro iĝis la ĉefa laborprogramo de IALA post 1939. Por la elekto de internaciaj vortradikoj estis evoluigita speciala metodo, kiu post adapto devis rezulti en trovo de iaspeca „protolingvo”. La raporto pri la jaro 1939 anoncas, ke la frekvenca semantika vortaro kaj laboraĵo pri frekvencaj vortlistoj en lingvoj angla, franca, germana kaj hispana, listigitaj laŭ siaj signifoj, estas pretaj por publikigo ĉe la presejo de la Universitato de Ĉikago. Profesoro pri germanistiko Robert Herndon Fife verkis por ĝi enkondukon priskribantan la historian evoluon de intereso pri formiĝanta lingvo kiel instrumento por transdono de ideoj. La frekvenca semantika vortlisto estas montrata kiel paŝo en la evoluo de lingvistika esploro. Helen S. Eaton kompletigis la laboraĵon per listigo kaj karakterizo de afiksoj troviĝantaj en la semantika frekvenca vortlisto, tiel ke ekestis aldona listo de internacie uzataj kaj uzeblaj afiksoj.

En la sama jaro ankoraŭ okazis kvar konferencoj: du de la interna komitato de IALA, poste la membroj de eŭropa komitato *European Liaison Committee* el Parizo renkontiĝis kun la reprezentantoj de IALA, kaj fine kunsidis la IALA-komitato kun reprezentantoj de la universitato en Stanford kaj tiuj de la internaciaj lingvoj Esperanto, Ido, Occidental, Latino sine flexione kaj Novial.

En 1939 estis finitaj pedagogiaj eksperimentoj, kiujn IALA estis organizinta. Temis pri komparo de Esperanto, ĝenerale karakterizebla kiel latinida artefarita lingvo, kaj de „naturaj” lingvoj. La eksperimento okazis en 35 klasoj, en du grupoj de samaĝaj lernantoj, kiuj havis similajn intelingent-kvocientojn kaj similajn lingvajn antaŭkonojn. Je la komenco, ambaŭ grupoj estis testitaj pri rekono de anglaj kaj francaj vortoj. Poste, la unua grupo studis la francan laŭ lernejoj instrumentadoj kutimaj por la unua fremdlingvo. La dua grupo partoprenis en la IALA-lernprogramo „General Language Course”, studante kiel unuan fremdlingvon Esperanton, sur kies ekzemplo estis montrataj rilatoj de vortradikoj kaj vortkonstruado en la lingvoj angla, franca, hispana, latina kaj germana. Je la fino de la lernperiodo, ambaŭ grupoj ricevis la saman teston kiel antaŭe – ĉe ĉiuj